

BEZPIECZEŃSTWO

KOMFORT

PRACA

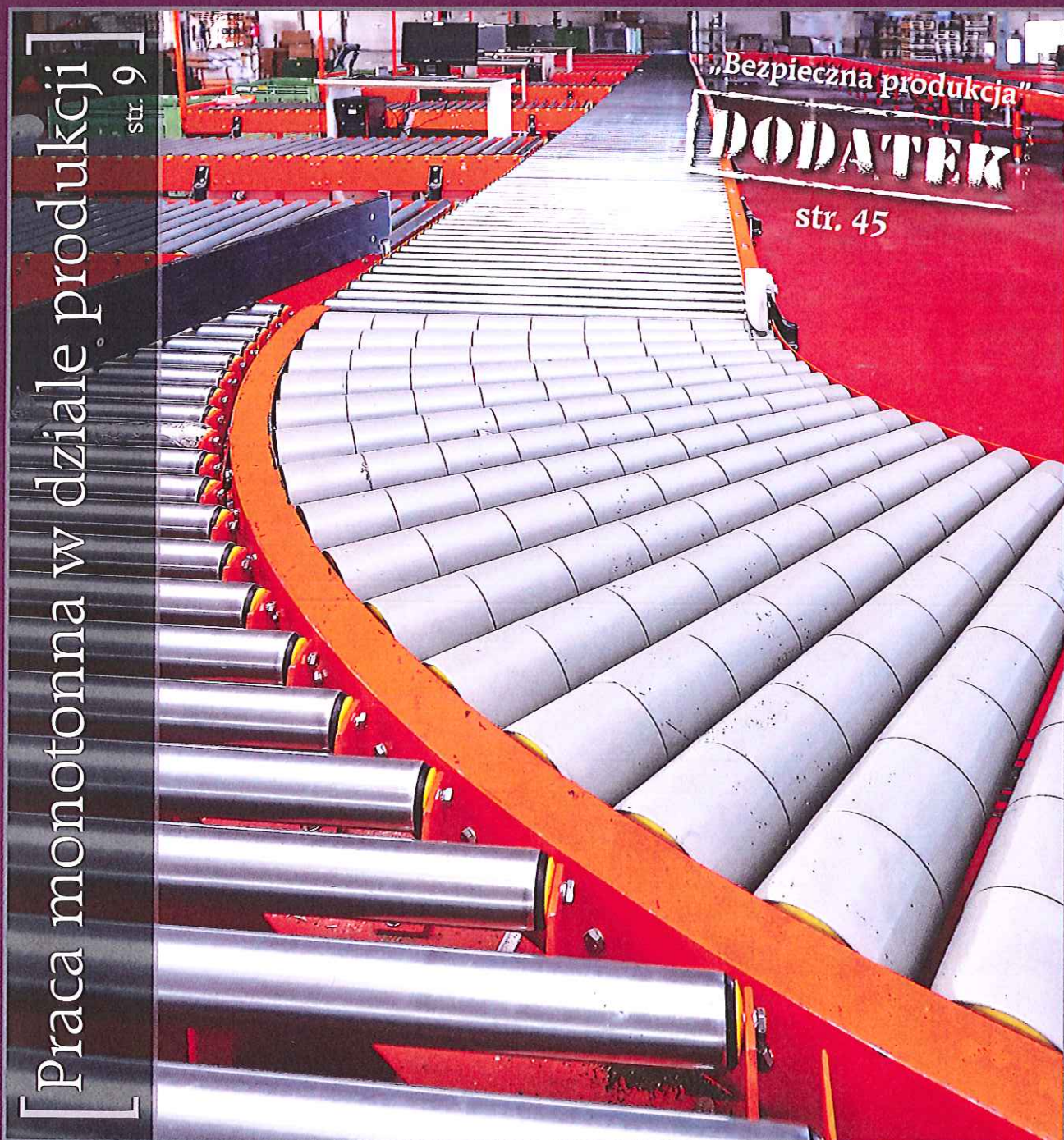
Promotor

BHP

ISSN 1426-6660

Elamed 25
MEDIA GROUP 25

6/17

[Praca monotonna w dziale produkcji]
str. 9

[Ośrodki szkoleniowe
i certyfikacyjne
str. 6

[Kontroler jakości
str. 14

[Metody
zarządzania BBS
str. 26

MGR ANDRZEJ DZIEDZIC
 ekspert ds. BHP certyfikowany przez CIOP-PIB
 właściciel Biura Doradczo-Uslugowego BHP w Dąbrowie Tarnowskiej
 wpisany na listę biegłych sądowych Prezesa Sądu Okręgowego w Tarnowie

Przeciążenie pracą – przyczyną niewywiązania się z obowiązków służbowych. Cz. I

W niniejszym materiale autor prezentuje, jak czasochłonna i wielowątkowa jest praca w policji, a także jak przeciążenie obowiązkami może doprowadzić do niewywiązania się z obowiązków służbowych, które może być katastrofalne w skutkach.

W wyniku prowadzonego postępowania Prokuratura Rejonowa postawiła akt oskarżenia przeciwko Janowi Kowalskiemu, pełniącemu służbę asystenta ds. wykroczeń Komendy Powiatowej Policji (KPP) z powodu niedo-

pełnienia obowiązków służbowych, wynikających z treści art. 54 *Kodeksu postępowania* w sprawach o wykroczenia oraz § 2 i 3 ust. 2 *Zarządzenia Nr 323 Komendanta Głównego Policji z dnia 26 marca 2008r. w sprawie metodyki wykonywania przez Po-*

licję czynności administracyjno-porządkowych w zakresie wykrywania wykroczeń oraz ścigania ich sprawców, poprzez beczynność oraz nieprawidłowe i nieterminowe wykonywanie ww. czynności. Oskarżony doprowadził do przedawnienia karalno- ▶

► ści wykroczeń, działając na szkodę interesu publicznego oraz interesu prywatnego podmiotów pokrzywdzonych. Akt oskarżenia został postawiony również Janowi Nowakowi, pełniącemu funkcję naczelnika Prewencji w KPP, o to, że nie dopełnił obowiązków służbowych w zakresie sprawowanego nadzoru, organizacji pracy oraz mobilności składu osobowego tego zespołu, poprzez brak podjęcia właściwych czynności nadzorczych. Czynności te związane były z czuwaniem nad terminowością wykonywania przez funkcjonariuszy zatrudnionych w tym zespole czynności wyjaśniających w sprawach o wykroczenia oraz terminowości zatwierdzania wniosków do sądu o odstąpienie od skierowania wniosku o ukaranie, czym nieumyślnie doprowadził do istotnej szkody w interesie publicznym w wyniku przedawnienia karalności wykroczeń w sprawach.

Analiza

Policja jest organem ochrony porządku prawnego najbardziej widocznym w życiu społeczeństwa, przeznaczonym do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymania porządku publicznego. Do jej podstawowych zadań zaliczono:

- ochronę życia i zdrowia ludzi oraz mienia,
- ochronę bezpieczeństwa i porządku publicznego,
- inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń,
- wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców.

Kontakt jednostki z funkcjonariuszem policji to zwykle występujące bezpośrednie zetknięcie się z reprezentantem władzy państwowej. Funkcjonariusz policji jest stróżem prawa, często będąc jednocześnie jego pierwszym interpretatorem, który decyduje o tym, czy prawo zostało naruszone i o sposobie ochrony naruszonego porządku.

Warunki społeczne służby w policji

Służba funkcjonariusza policji, w zależności od wykonywanych zadań, ma charakter indywidualny lub zespołowy. Praca w terenie, ze względu na bezpieczeństwo,

wymusza wykonywanie czynności służbowych w zespołach co najmniej dwuosobowych. Tak pracują funkcjonariusze oddziałów prewencji tworzący patrole piesze, załoga radiowozu, funkcjonariusze drogowki i operacyjni pionu kryminalnego. Samodzielne wykonywanie służby dotyczy głównie czynności procesowych i administracyjno-urzędniczych wykonywanych w budynkach komend i komisariatów oraz w laboratoriach kryminalistycznych – często ekspertyzy są wykonywane przez zespoły dwu- lub wieloosobowe. W czasie służby funkcjonariusz policji utrzymuje stały kontakt z innymi ludźmi: odpowiada na pytania, udziela rad, wskazówek i wyjaśnień, konsultuje sposób prowadzenia spraw ze współpracownikami i przełożonymi, przeprowadza wywiady i rozmowy profilaktyczne, a także styka się z ofiarami wypadków i zdarzeń przestępczych, prowadzi przesłuchania osób podejrzanych i świadków przestępstw oraz wykroczeń.

Ze względu na tak częste i intensywne kontakty z ludźmi praca funkcjonariusza policji niesie ze sobą możliwość powstawania konfliktów. Co ważne, policjant najczęściej reaguje w momencie naruszenia prawa – i już sama sytuacja charakteryzuje się rozbieżnością interesów różnych stron.

Wymagania psychologiczne dotyczące funkcjonariusza policji

Funkcjonariusz policji musi odznaczać się umiejętnością nawiązywania kontaktów z innymi ludźmi oraz prowadzenia rozmowy w sposób gwarantujący uzyskanie potrzebnych mu informacji. Powinien umieć postępować z ludźmi zwracającymi się do niego z prośbą o pomoc, służyć radą, udzielić informacji. Pracując najczęściej w zespole, funkcjonariusz winien wyróżniać się zdolnością współpracy, współdziałania i tolerancji wobec przekonanych i postaw innych osób. Pożądane są także: wrażliwość na ludzkie problemy, umiejętność wczucia się w położenie i potrzeby innych osób. Ze względu na specyfikę i dyscyplinę służby konieczna jest zdolność bezwzględnej podporządkowania się narzuconym regułom działania i rozkazom przełożonych. Służba funkcjonariusza policji jest niebezpieczna, bowiem

niejednokrotnie wiąże się z koniecznością narażania zdrowia i życia, stąd wymaga ona odwagi i gotowości podjęcia ryzykownego działania.

Funkcjonariusz policji niejednokrotnie zmuszony jest do szybkiego podjęcia trafnej decyzji, dlatego powinny cechować go łatwość zmiany kierunku i metod działania oraz szybkie tempo służby. Często uczestniczy w sytuacjach wymagających dużej odporności psychicznej, takich jak: wypadki drogowe, użycie broni czy oględziny zwłok, stąd też musi panować nad swoimi reakcjami emocjonalnymi, być opanowany i zrównoważony. W służbie operacyjnej konieczna jest dokładność i skrupulatność w gromadzeniu informacji i wykonywaniu czynności procesowych.

Funkcjonariusze policji pełniący funkcje kierownicze muszą ponadto odznaczać się umiejętnością planowania działań podległych im pracowników, samodzielnością, dużą wiedzą i doświadczeniem w służbie operacyjnej, a także pewną autorytatywnością.

Ze względu na charakter czynności funkcjonariusz policji powinien mieć wiele sprawności sensomotorycznych, takich jak: spostrzegawczość, szybki refleks przydatny w momencie bezpośredniego zagrożenia, koordynacja wzrokowo-ruchowa. Cechy te pozwalają dokonać trafnej oceny sytuacji i podjąć skuteczne działanie.

Każdy funkcjonariusz policji musi umieć jasno i poprawnie formułować wypowiedzi – zdając relację z wykonanych zadań, pisząc raport czy prowadząc korespondencję. Ma obowiązek zachowania w tajemnicy uzyskanych informacji, jak również sposobów i metod służby operacyjnej, stąd musi cechować się lojalnością i dyskrecją.

Organizacja pracy i podział obowiązków

Celem opinii, zgodnie z postanowieniem Sądu Rejonowego o powołaniu biegłego, było udzielenie odpowiedzi na pytania: Czy w KPP (w analizowanym okresie) w Zespole do spraw Wykroczeń prowadzone były właściwa organizacja pracy i podział obowiązków w odniesieniu do oskarżonych?

Rozkład czasu służby funkcjonariusza policji uregulowany jest w *Ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Policji* (obecnie tekst jednolity: Dz.U. z 2015 r., poz. 355 z późn. zm.) oraz wydanym na jej podstawie *Rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 października 2001 r. w sprawie rozkładu czasu służby policjantów* (Dz.U. Nr 131, poz. 1471). Zgodnie z treścią art. 33 *Ustawy o Policji* czas pełnienia służby funkcjonariusza policji jest określony wymiarem jego obowiązków, z uwzględnieniem prawa do wypoczynku. Zadania służbowe funkcjonariusza powinny być ustalone w sposób pozwalający na ich wykonanie w ramach 40-godzinnego tygodnia służby, w 3-miesięcznym okresie rozliczeniowym. Rozporządzenie wymienia dwa rodzaje rozkładu służby funkcjonariuszy:

- 1) zmianowy – na stanowiskach służbowych, na których wymagane jest pełnienie służby w systemie zmianowym lub w sposób ciągły,
- 2) podstawowy – na pozostałych stanowiskach służbowych.

Zmianowy rozkład służby w szczególności dotyczy tych wszystkich funkcjonariuszy, którzy wykonują bezpośrednio czynności związane z zapewnieniem bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie podległym jednostkom policji. Dotyczy on m.in. policjantów ogniw patrolowych i patrolowo-interwencyjnych, rewirów dzielnicowych, komórek kryminalnych i dochodzeniowych oraz wszystkich innych, którzy wykonują zadania służbowe w różnych porach dnia i różnych dniach tygodnia. Również w tym systemie pełnią służbę funkcjonariusze zajmujący stanowiska wymagające ciągłej obsługi, np. służby dyżurne jednostek policji. Do czasu służby w zmianowym rozkładzie czasu służby trwającej 8 godzin wlicza się 20 minut przerwy, a do służby trwającej 12 godzin – 45 minut przerwy.

Przedłużenie czasu służby policjanta może nastąpić w szczególności ze względu na konieczność:

- 1) wykonania rozpoczętych czynności: dochodzeniowo-śledczych, operacyjno-rozpoznawczych, administracyjno-porządkowych, jeżeli nie mogą one zostać przerwane;
- 2) zapewnienia ciągłości służby na stanowiskach, na których wymagane jest

utrzymanie pełnienia służby w sposób ciągły;

- 3) realizacji innych spraw niecierpiących zwłoki.

Zawód policjanta to profesja, w której stale występują silne napięcia emocjonalne. Obcowanie ze światem przestępczym, bezpośrednie zagrożenie fizyczne czy wręcz narażenie życia, a także poczucie niepewności towarzyszące ciągłym zmianom organizacyjnym oraz prawno-karne i dyscyplinarne konsekwencje błędów są obciążeniami przekładającymi się na życie zawodowe.

Kolejnym, istotnym problemem, a często wręcz wysuwany na pierwsze miejsce, są stosunki panujące wewnątrz policji, związane z samym systemem zarządzania oraz relacjami interpersonalnymi. Służba w tym zawodzie jest ściśle nadzorowana. W trakcie odpraw naczelnicy/kierownicy wydają rozkazy rozdzielają zadania i rozliczają z ich wykonania. Ponadto w czasie służby w terenie funkcjonariusze utrzymują stały kontakt ze swoimi jednostkami, zdając relacje z przebiegu służby i przyjmując kolejne rozkazy.

Służba funkcjonariusza policji wiąże się z odpowiedzialnością zawodową (możliwość odbioru prawa do wykonywania zawodu w przypadku naruszenia obowiązujących przepisów i zasad), społeczno-moralną (za rzetelność dokonywanych interwencji i skutki swoich działań), odpowiedzialnością za bezpieczeństwo i zdrowie ludzi, finansową (w wypadku konieczności rozliczenia się z nałożonych mandatów) oraz odpowiedzialnością za wykorzystywane w trakcie służby urządzenia i wyposażenie.

Na policję nałożono ustawowo i hierarchicznie szereg obowiązków, w tym np. obowiązek wykonywania systematycznych statystyk. Powoduje to niejednokrotnie odłożenie prowadzonych spraw, aby wykonać tzw. pilniejsze sprawy. Te dodatkowe obowiązki burzą porządek organizacyjny pracy funkcjonariuszy i wybijają ich z rytmu (toku myślenia) w trakcie prowadzenia swoich służbowych spraw (w tym przypadku wykroczeniowych).

Można stwierdzić, że obowiązki nałożone na obojga oskarżonych były znaczne, a od nich samych oczekiwano rezultatów i jak najlepszego wywiązania się z nich.

Przeciążenie pracą

Zagrożenie wynikające z narażenia funkcjonariuszy policji na coraz częstsze akty przemocy jest zjawiskiem istotnym nie tylko z punktu widzenia socjologicznego, ale także psychologicznego. Duże poczucie zagrożenia może doprowadzić do błędów, niedociągnięć popełnianych podczas realizacji zadań służbowych, a także do tragicznych w skutkach oddziaływań na życie osobiste. Działania w poczuciu zagrożenia, np. w trosce o swoich podwładnych, stała presja wywierana przez społeczeństwo oraz zwierzchników, aby wykazywać się sprawnym i profesjonalnym działaniem, powodują, że funkcjonariusze stają się bardziej podejrzliwi. Niekiedy nadmiar obowiązków sprawia, że to, co ważne, nie jest realizowane. Czynnikiem, którego najbardziej obawiają się policjanci podczas wykonywania zadań służbowych, jest obawa przed ukaraniem za ewentualne popełnienie błędów w realizowanych czynnościach.

Biorąc powyższe pod uwagę, należy stwierdzić, że oskarżony Jan Nowak miał w coraz to większym zakresie nakładane (jako naczelnik) obowiązki służbowe, gdyż taka była potrzeba, a wymagania zwierzchników oraz oczekiwania coraz to lepszych rezultatów wpływały na to, że oskarżony nie mógł skutecznie organizować pracy Wydziału.

Rola i działania przełożonego

Stwarzanie warunków do wykonywania zadań to cała sfera działań przełożonego, polegająca głównie na właściwej organizacji pracy, motywowaniu podwładnych, koordynacji i właściwym przydzielaniu zadań. Rola przełożonego nie kończy się na wydaniu polecenia. Musi on jeszcze umożliwić jego wykonanie. Chodzi tu o takie skoordynowanie czynności, aby wszystkie elementy składające się na działania policji współgrały ze sobą i nie wchodziły wzajemnie w kolizję. Dobra atmosfera pracy i dobre stosunki międzyludzkie mają podstawowy wpływ na warunki wykonywania obowiązków. Wydając polecenie, przełożony bierze na siebie odpowiedzialność za decyzję, a policjant staje się odpowiedzialny za wykonanie zadania. Aby zadanie wykonać skutecznie i poprawnie, policjant musi zrozumieć ►

► polecenie, jego sens i cel, a także znać sposób jego wykonania. Przełożony natomiast powinien wiedzieć, komu wydaje polecenie i kto je będzie realizował. Brak wiedzy lub doświadczenia może uniemożliwić wykonanie zadania. Praca oskarżonego Jana Kowalskiego to przede wszystkim działanie, czyli prowadzenie postępowań, zdobywanie informacji oraz sporządzenie planu mobilizacyjno-obronnościowego. Są w nich określone: cel, sposób i zasady wykonania. To, jak wykona zadanie, zależy między innymi od jego motywacji. Przełożony, który ma podstawowe umiejętności kierownicze, potrafi pobudzić drzemiące w nich siły i zainspirować do działania nawet, gdyby byłoby to najnudniejsze bądź najniewdzięczniejsze zadanie. Przełożony, który nie wie nic na temat swoich podwładnych, nie może skutecznie kierować zespołem, nie może reagować na zdarzenia i problemy swoich podwładnych, ponieważ ich po prostu nie zna. Pomoc, o której mowa, nie musi być dosłowna, chodzi raczej o wspieranie i okazanie chęci pomocy i zrozumienia. Istotna w tym wszystkim jest kwestia sposobu rozmowy i wykorzystania wiedzy przez przełożonego, która w tym przypadku była ograniczona przez zbytne zaufanie innego funkcyjnego funkcjonariusza. Nie ma przepisu ani też wytycznych, w jaki sposób należy dysponować (przydzielać) sprawy poszczególnym policjantom. Zależy to wyłącznie od przełożonego. Komendant może przesunąć funkcjonariuszy w ramach etatów z jednej komórki organizacyjnej do drugiej, jeżeli widzi taką potrzebę. O zwiększeniu etatów w danej jednostce policji decyduje Komendant Wojewódzki Policji po rozpatrzeniu wniosku Komendanta Powiatowego Policji (w ramach przydzielonych etatów z Komendy Głównej Policji) lub jeżeli uzna, że – ze względu na liczbę prowadzonych spraw – konieczne jest zwiększenie etatów. Tak więc w ramach swojej struktury organizacyjnej (liczby etatów) to Komendant Powiatowy Policji decyduje, ilu funkcjonariuszy pracuje w danej komórce organizacyjnej jednostki.

Stres

Wysokie wymagania w stosunku do obu oskarżonych, wymagania niejednoznacz-

ne czy też konieczność realizowania tych wymagań w narzuconym terminie powodują, że funkcjonariusz taki pracuje w permanentnym stresie. W zawodzie policjanta sytuacje trudne, czasami wręcz krytyczne, często pojawiają się nieoczekiwanie, nie dając funkcjonariuszowi czasu na przygotowanie reakcji adekwatnej do sytuacji. Konieczność podjęcia natychmiastowej reakcji jest silnym czynnikiem obciążającym. Inne czynniki stresu zawodowego związane z pracą w policji to: poczucie zagrożenia, brak poczucia kontroli nad sytuacją, nadmierne obciążenie pracą, odpowiedzialność, często połączona z koniecznością podejmowania ważnych decyzji pod presją, ciągła gotowość jednostki m.in. do niesienia pomocy, nieprzewidywalność warunków pracy.

Nierównomierne obciążenie pracą

W omawianej sprawie liczba spraw przydzielonych poszczególnym funkcjonariuszom oraz ich stopień skomplikowania nie były równomierne (nie było równomiernego obciążenia pracą). Analiza akt sprawy wykazuje, że oskarżony Jan Kowalski nie miał możliwości terminowego wykonania swoich obowiązków. W ocenie biegłego należy zgodzić się, że służba w policji, w takiej komórce, w jakiej zatrudniony był oskarżony, jest specyficzna i do jego zadań należy prowadzenie postępowań, jak również pełnienie dyżurów kontrolnych, a ponadto sporządzenie planu mobilizacyjno-obronnościowego zgodnie z *Decyzją nr pf 367 Komendanta Głównego Policji z dnia 7 grudnia 2011 r. w sprawie opracowania planu działania kierownika jednostki organizacyjnej Policji przewidzianej do militaryzacji w warunkach zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny*, który składa się z pięciu części i obejmuje: zagadnienia operacyjne, system kierowania, zagadnienia organizacyjno-mobilizacyjne, zabezpieczenie logistyczno-finansowe oraz dokumenty wykonawcze i pomocnicze. Przydział tylu spraw (obowiązków) wykroczeniowych uniemożliwił mu wykonywanie obowiązków służbowych w wyznaczonym terminie. Skoro przełożeni

decydują się na przydzielenie oskarżonemu Janowi Kowalskiemu tylu spraw wykroczeniowych oraz dyżurów kontrolnych, a dodatkowo żądają sporządzenia planu mobilizacyjno-obronnościowego, to nie można oczekiwać, aby oskarżony w tym samym czasie wykonywał wszystkie nałożone na niego obowiązki służbowe, którym trzeba poświęcić określoną ilość czasu, np. w przypadku planu mobilizacyjno-obronnościowego – ok. 6-7 miesięcy. Nie ulega wątpliwości, że we wskazanym okresie oskarżony wykonywał inne czynności zlecone mu przez przełożonych – i to nie usprawiedliwia niepodejmowania przez niego żadnych czynności w badanych sprawach. Jak podniesiono wyżej, na tym właśnie polega specyfika służby oskarżonego, która wymaga prowadzenia równoległe różnych spraw i podejmowania określonych czynności.

Do funkcjonariusza należy zaś taka organizacja pracy, która zapewni płynność tych czynności z zachowaniem terminowości ich wykonywania. Należy podkreślić, że, jak wynika z karty opisu stanowiska pracy asystenta Zespołu ds. Wykroczeń Jana Kowalskiego, w punkcie 10 dotyczącym zakresu odpowiedzialności zapisano, że funkcjonariusz odpowiada za terminowe i zgodne z obowiązującymi przepisami wykonywanie czynności służbowych.

Podsumowanie

Sprawy prowadzone przez funkcjonariuszy tego Wydziału z zasady były problematyczne, wielowątkowe i czasochłonne. Generalnie stopień trudności i czasochłonności postępowań przydzielanych oskarżonemu Janowi Kowalskiemu był znaczny oraz obciążony szeregiem innych zadań służbowych – i było to obciążenie pracą większe niż innych funkcjonariuszy pełniących służbę w tym Wydziale. Stopień trudności i czasochłonności wymagał od oskarżonego nadmiernego/specjalnego wysiłku intelektualnego i dużej ilości czasu na ich wykonanie. Według opinii biegłego w analizowanym okresie w KPP w Wydziale Prewencji nie były prowadzone właściwa organizacja pracy i podział obowiązków w odniesieniu do obojga oskarżonych. □